

Krajowy program hodowlany dla bydła rasy Szwedzkiej Czerwonej w Polsce

Do rasy Szwedzkiej Czerwonej (kod SRB) zalicza się bydło tej rasy pochodzące ze Szwecji oraz potomstwo urodzone w Polsce pochodzące z kojarzenia w/w bydła.

Zaimportowane do Polski bydło rasy Szwedzkiej Czerwonej pochodzi ze Szwecji i jest bydlęciem w mlecznym typie użytkowym. Rasa Szwedzka Czerwona (SRB) obejmuje bydło wpisane do księgi rasy szwedzkiej czerwonej i krowy zarejestrowane w szwedzkiej krajowej bazie jako szwedzkie (od 01.01.1997). Rasa Szwedzka Czerwona jest rasą uznaną przez międzynarodowe organizacje ICAR i INTERBULL jako RDC –Czerwone bydło z kodem SR.

Rasa SRB powstała w 1928 r. z połączenia populacji wpisanych do dwóch ksiąg: księgi prowadzonej dla bydła Szwedzkiego Ayshire i księgi prowadzonej dla bydła Czerwonego Szwedzkiego. Rasa ta wywodzi się od lokalnych szwedzkich krów i pochodzącego z importu czerwonego bydła. Pierwszy import bydła rasy Ayrshire miał miejsce w roku 1847. W 1920 zaimportowano bydło rasy Ayrshire i Shorthorn w mlecznym typie użytkowym z Wielkiej Brytanii.

W 1890 roku w Szwecji powstały dwa związki hodowców prowadzące księgi hodowlane. Szwedzki związek ayrshire obejmował importowane zwierzęta tej rasy kojarzone z lokalnym bydlęciem czerwonym szwedzkim. Związek czerwonego bydła szwedzkiego obejmował pochodzące z importu zwierzęta rasy Shorthorn i Ayshire kojarzone z lokalnym szwedzkim bydlęciem. Oba związki realizowały podobny cel hodowlany i wykorzystywały do rozrodu takie same buhaje. Związki te w 1928 roku połączyły się i utworzyły związek szwedzkiego czerwonego bydła, znany obecnie jako związek szwedzkich czerwonych.

Od późnych lat 60 do kojarzenia z krowami Szwedzkimi Czerwonymi wykorzystywane były na dużą skalę buhaje Ayrshire z Finlandii i Czerwone Norweskie z Norwegii. Od połowy lat 80 do kojarzeń wykorzystywane były również buhaje rasy Ayrshire pochodzące z Kanady oraz w ostatnich latach również buhaje rasy Duńskiej Czerwonej (kod RDM). Utrzymywana w Szwecji populacja krów rasy Szwedzkiej Czerwonej wynosi około 131 tysięcy, a ich średnia wydajność mleczna w roku 2008 wynosiła 8 754 kg mleka, przy zawartości tłuszczu 4,30 % i białka 3,53%.

Bydło rasy Szwedzkiej Czerwonej charakteryzuje się dobrą płodnością, łatwością wycieleń oraz zdrowotnością wymienia.

Populacja żeńska bydła rasy Szwedzkiej Czerwonej utrzymywana w Polsce w stadach objętych oceną wartości użytkowej obecnie wynosi 337 sztuk krów i jałowic.

Celem programu hodowlanego realizowanego dla bydła rasy Szwedzkiej Czerwonej w Polsce jest postęp genetyczny prowadzący do doskonalenia populacji krów w typie mlecznym. Doskonaleniu podlegają cechy wpływające w zasadniczy sposób na poprawę opłacalności produkcji takie jak: wydajność mleka, wydajność białka, wydajność tłuszczu, cechy typu i budowy, ze szczególnym uwzględnieniem budowy wymienia i nóg, cechy funkcjonalne. Ważnym elementem pracy hodowlanej jest również zachowanie dobrych cech płodności i łatwości wycieleń, a także dobrej odporności na trudne warunki środowiskowe.

Praca hodowlana prowadzona jest wyłącznie na poziomie stad. Nasienie niezbędne do kojarzenia z krowami i jałowicami będzie w całości pochodziło z importu z kraju pochodzenia. Do kojarzeń z jałówkami i krowami rasy Szwedzkiej Czerwonej przeznaczonymi do dalszej hodowli dobierane będą buhaje posiadające oszacowaną wartość hodowlaną dla cech produkcji i cech typu i budowy. Wartość hodowlana buhajów, których nasienie będzie wykorzystywane do doskonalenia krajowej populacji żeńskiej tej rasy powinna kształtować się na poziomie wartości hodowlanej 25% najlepszych buhajów dopuszczonych do wykorzystania w populacji szwedzkiego bydła czerwonego. Buhaje wykorzystywane do kojarzeń muszą odpowiadać wzorcowi rasy określonego dla księgi. Dopuszcza się możliwość używania do krycia naturalnego jałówek i krów buhajów wpisanych do części głównej księgi dla bydła szwedzkiego czerwonego, których pochodzenie zostało potwierdzone wynikiem badania grup krwi lub markerów DNA.

Wzorzec rasy Szwedzkiej Czerwonej

SAMICA

1. **Wysokość w krzyżu:** odpowiednia do wieku zwierzęcia; optymalny wzrost krowy dorosłej 140-145 cm.
2. **Sylwetka:**
 - kształt ciała zbliżony do trójkąta, którego podstawę stanowi zad a wierzchołkiem jest głowa.
3. **Umięśnienie:**
 - płaskie, profile mięśni lekko wklęsłe.
4. **Głowa i szyja:**
 - głowa lekka, szyja delikatna, wąska, wydłużona.

5. Barki:

- dobrze przylegające łopatki, płasko umięśnione.

6. Klatka piersiowa:

- wysklepiona, nieco szersza w części tylnej, żebra szeroko rozstawione,

7. Brzuch:

- głęboki i pojemny, nie obwisły.

8. Grzbiet:

- szeroki i prosty, mocny, prosta i szeroka partia lędźwiowa.

9. Zad:

- lekko spadzisty, długi, szeroki, płasko umięśniony, nisko osadzona nasada ogona.

10. Nogi:

- szeroko i równolegle ustawione, lekko skątowane, o silnej kości i wyrazistych stawach, prawidłowy kąt stawu skokowego i stawu pęcínowego, wysoka piętka racicy, racice lekko rozwarte,

11. Wymię (dotyczy krów):

- pojemne, w części tylnej zawieszane wysoko i szeroko, zawieszenie przednie wyraźnie wysunięte do przodu, dobrze połączone z powłokami brzuszными, o cienkiej skórze, delikatnie owłosione z wyraźnie zaznaczonymi żyłami mlecznymi, równomiernie rozwiniętymi ćwiartkami, strzyki centralnie rozmieszczone na ćwiartkach, pionowo ustawione, cylindryczne o długości 5 – 6 cm. Wymię czyste - bez dodatkowych strzyków i przystrzyków,

12. Ogólny wygląd:

- harmonijna, szlachetna budowa o płaskim umięśnieniu, temperament żywy.

13. Umaszczenie:

- jednolite czerwone lub niejednolite czerwone z mniejszymi lub większymi białymi łatami, wymię jasno umaszczone z ciemniejszymi odmastkami z tyłu u góry wymienia.

SAMIEC

1. **Wysokość w krzyżu:** odpowiednia do wieku zwierzęcia.

2. **Sylwetka:**

- żebra długie, szeroko rozstawione i dobrze wysklepione.

3. **Umięśnienie:**

- płaskie, profile mięśni lekko wklęsłe.

4. Głowa i szyja:

- głowa szlachetna, szeroki pysk, mocna żuchwa, szyja delikatna, wąska, bez nadmiernego fałdu na podgardlu.

5. Barki:

- dobrze przylegające łopatki, płasko umięśnione.

5. Klatka piersiowa:

- szeroka, dobrze wysklepiona, żebra szeroko rozstawione, kości żeber szerokie, płaskie i długie.

6. Grzbiet:

- prosty, mocny, prosta i szeroka partia lędźwi z dobrze zarysowanym kręgosłupem.

7. Zad:

- lekko nachylony do tyłu, długi i szeroki, płasko umięśniony, profile mięśni, zwłaszcza udowych, lekko wklęsłe, nisko osadzona nasada ogona.

8. Nogi:

- szeroko ustawione o silnej kości i wyrazistych stawach, prawidłowy kąt stawu skokowego i stawu pęcínowego, wysoka piętka racicy, racice lekko rozwarłe.

9. Ogólny wygląd:

- harmonijna, proporcjonalna budowa, wykazująca cechy męskie, wigor, siłę, umięśnienie płaskie.

10. Umaszczenie:

- jednolite czerwone lub niejednolite czerwone z mniejszymi lub większymi białymi łatami.

**Standard hodowlany
dla zwierząt wpisywanych do części wstępnej księgi**

Cieliczki i krowy wpisywane do części wstępnej księgi powinny posiadać umaszczenie charakterystyczne dla rasy Szwedzkiej Czerwonej.

Zgodność umaszczenia z wzorcem rasy określa zootechnik oceny wartości użytkowej w chwili zakładania dokumentacji hodowlanej w stadzie poddanym ocenie wartości użytkowej lub selekcjoner podmiotu prowadzącego księgi hodowlane dla bydła ras mlecznych.

Rasę określa się na podstawie rasy rodziców i koduje za pomocą kodów literowych ujętych w słowniku ras przez organizacje międzynarodowe ICAR i INERBULL oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Dla rasy Szwedzkiej Czerwonej stosuje się kod SR.

W przypadku gdy umaszczenie zwierzęcia odbiega od umaszczenia charakterystycznego dla danej rasy należy przeprowadzić badanie w celu potwierdzenia pochodzenia zwierzęcia po wskazanej parze rodziców.

Cieliczki i krowy wpisuje się do części wstępnej księgi na podstawie kodu rasy określonego w kartotece pochodzeniowej systemu informatycznego prowadzonego na potrzeby oceny wartości użytkowej lub hodowlanej bydła.

Opis sposobu identyfikacji zwierząt

Zwierzęta rasy Szwedzkiej Czerwonej są oznakowane zgodnie z przepisami ustawy o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt. Identyfikacja zwierząt polega na porównaniu numeru identyfikacyjnego znajdującego się na kolczykach z numerem zapisanym w dokumentacji hodowlanej.

Zakres informacji o zwierzętach wpisywanych do ksiąg

Zakres informacji o cieliczkach, krowach i buhajach wpisywanych do księgi hodowlanej bydła rasy Szwedzkiej Czerwonej obejmuje:

- 1) datę dokonania wpisu w księdze;
- 2) w przypadku zwierząt :
 - a) urodzonych w kraju - firmę lub nazwę podmiotu, u którego zwierzę się urodziło, jego siedzibę i adres oraz oznaczenie formy prawnej wykonywanej działalności, a w przypadku osoby fizycznej - jej imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania i adres,
 - b) importowanych - kraj pochodzenia;
- 3) firmę lub nazwę hodowcy, jego siedzibę i adres oraz oznaczenie formy prawnej wykonywanej działalności, a w przypadku osoby fizycznej - jej imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania i adres;
- 4) datę urodzenia zwierzęcia;
- 5) rasę i płć zwierzęcia;

- 6) nazwę zwierzęcia, jeżeli została nadana, a w przypadku zwierzęcia urodzonego w wyniku przeniesienia zarodka (embriotransferu) również oznaczenie „ET”;
- 7) numer identyfikacyjny zwierzęcia, nadany na podstawie przepisów o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt;
- 8) informacje dotyczące pochodzenia zwierzęcia, w tym nazwy i numery identyfikacyjne przodków zwierzęcia oraz ich numery w księdze lub rejestrze, jeżeli różnią się od numerów identyfikacyjnych;
- 9) wynik badania grup krwi lub badania markerów DNA, jeżeli badanie to zostało przeprowadzone, a w przypadku zwierząt urodzonych w wyniku przeniesienia zarodka również wyniki badania grup krwi lub badania markerów DNA, rodziców biologicznych zwierzęcia;
- 10) wynik badania na nosicielstwo wad genetycznych, jeżeli badanie to zostało przeprowadzone;
- 11) wyniki oceny wartości użytkowej;
- 12) wyniki oceny wartości hodowlanej, jeżeli ocena taka została przeprowadzona.

**Zakres oceny wartości użytkowej niezbędny do realizacji programu hodowlanego
dla rasy Szwedzkiej Czerwonej**

Ocenie wartości użytkowej podlegają samice rasy Szwedzkiej Czerwonej, które rozpoczęły pierwszą laktację lub pierwszą znaną laktację. Ocena prowadzona jest zgodnie z zakresem i metodyką prowadzenia oceny wartości użytkowej dla typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego opracowaną przez Polską Federację Hodowców Bydła i Producentów Mleka i przedłożoną Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Dane pochodzące z oceny zwierząt gromadzone są w systemie informatycznym SYMLEK prowadzonym na potrzeby oceny wartości użytkowej zwierząt.

Opis metody prowadzenia oceny wartości hodowlanej

Ocena wartości hodowlanej dla rasy Szwedzkiej Czerwonej ze względu na małą liczebność populacji bydła tej rasy w Polsce nie jest prowadzona.

Opis sposobu prowadzenia selekcji oraz zasady doboru zwierząt do kojarzeń

Do kojarzeń z jałowicami i krowami przeznaczonymi dla dalszej hodowli dobierane są buhaje o najwyższej wartości hodowlanej dla cech mleczności oraz cech typu i budowy, oszacowanej przez INTERBULL z dokładnością nie mniejszą niż 50%. Buhaje wykorzystywane do kojarzeń w stadach poddanych ocenie wartości użytkowej powinny gwarantować uzyskanie postępu genetycznego w zakresie doskonalonych cech. Wartość hodowlana buhajów, których nasienie będzie wykorzystywane do doskonalenia krajowej populacji żeńskiej tej rasy powinna kształtować się na poziomie wartości hodowlanej 25% najlepszych buhajów dopuszczonych do wykorzystania w populacji szwedzkiego bydła czerwonego. Zalecane jest, aby ze względu na możliwość wystąpienia depresji inbredowej, kojarzone zwierzęta nie miały wspólnego przodka w pokoleniu rodziców i dziadków.

Opis sposobu kontroli danych o zwierzętach wpisywanych do księgi

Dane o pochodzeniu zwierząt gromadzone są w systemie informatycznym SYMLEK. Urodzenie zwierzęcia rejestrowane jest przez zootechnika oceny podczas przeprowadzanego próbnego udoju, który wpisuje datę wycielenia matki zwierzęcia na obowiązującym dokumencie. Pochodzenie zwierzęcia po ojcu wskazanym przez hodowcę weryfikowane jest na podstawie informacji o pokryciu jego matki zgromadzonych w systemie SYMLEK.

Pochodzenie zwierząt zapisane w dokumentacji hodowlanej jest weryfikowane po ojcu, matce lub parze rodziców poprzez losowy wybór zwierząt, od których pobierany jest materiał biologiczny i przeprowadzane są badania grup krwi lub markerów DNA.

Minimalne wymagania, jakie powinny spełniać zwierzęta wpisywane do części wstępnej księgi dla rasy Szwedzkiej Czerwonej.

Do części wstępnej księgi prowadzonej dla rasy Szwedzkiej Czerwonej wpisuje się cieliczki i krowy w stadach, które:

- są poddane ocenie wartości użytkowej,
- posiadają umaszczenie charakterystyczne dla rasy Szwedzkiej Czerwonej,
- zostały uznane za odpowiadające standardowi hodowlanemu,
- posiadają minimum 75% genotypu rasy Szwedzkiej Czerwonej. W księdze dla tej rasy akceptuje się udział rasy Ayrshire, Czerwonej Norweskiej z Norwegii oraz Duńskiej Czerwonej. Do części wstępnej mogą być wpisane samice o maksymalnym udziale do 12,5% genów odmiany barwnej czerwono-białej bydła holsztyńsko-fryzyjskiego.